

A.Majuru și Fl. Alexandru Stănescu (coordonatori), *Bucureștiul subteran. Sinuciderea*, București 2006. Editura Paralela 45, 345 p.

Cartea apărută acum doi ani, la prestigioasa editură Paralela 45, este prima care tratează o astfel de problematică, propunând lectorului un subiect deosebit prin implicațiile sale. Dealtfel, A. Majuru prin lucrările sale, își propune prezentarea unor aspecte absolut inedite și rareori atinse în istoriografia noastră¹.

Cartea este deschisă de un cuvânt înainte semnat de Acad. Constatin Bălăceanu – Stolnici, care subliniază, odată în plus, importanța acestei apariții editoriale.

Primele capitole între care: „*Agresivitatea. Posibile – dar deloc recomandabile – căi de ieșire din anonim și de a învinge o posibilă marginalizare socială*”, semnat de reputatul doctor Fl. Alexandru Stănescu, analizează actele suicidale din punct de vedere psihologic. Între altele, autorul, pe baza unor studii statistice, stabilește o tipologie a tentației de suicid la subiecți cu vârste cuprinse între 20 și 25 de ani, această tipologie cuprinzând patru grupe. Un capitol deosebit, și cu implicații în socialul actual, este cel dedicat de psihologul bucureștean fenomenului autolitic adolescentin. Florin Alexandru Stănescu face o „autopsie psihologică” a sinucigașului menționând că: „*motivațiile rămân de cele mai multe ori într – o logică greu de înțeles, într- un mister pe care sinucigașul îl ia cu el odată cu nefericita și voluntara lui trecere în lumea umbrelor*”². Următorul studiu, publicat în 1947 de Dr. I. Stănescu, pornește de la o aserțiune a doctorului francez Lacasagne care afirma că: „*societatea nu are decât sinucigașii și criminalii pe care îi merită*”. Lucrarea doctorului Stănescu tratează în acest sens „*Cauzele sociale ale sinuciderilor*”, urmată fiind de alte două lucrări dedicate cauzelor psihologice și sinuciderilor văzute ca modalități de execuție criminală.

Un capitol și în același timp o analiză deosebită sunt dedicate de A. Majuru tezei de doctorat a medicului P. Nedelcu – *Studiu statistic și medico – legal asupra suicidului în București de la 1884 la 1895*. Lucrarea de pionierat în acest domeniu la noi, *Studiu statistic și medico – legal asupra suicidului în București de la 1884 la 1895*, prezintă o statistică a cazurilor redă detalii de viață cotidiană și intimă a subiecților „*a căror rădăcini și motivații nu se deosebesc substanțial de actualul peisaj urban* (subliniere A.Majuru) ”.

P.Nedelcu discută amănunțit cauzele care au determinat sinuciderile în perioada tratată, analizând cazistica în raport cu populația, stabilind cauzele care au determinat unele acte sinucigașe. Între acestea un loc important îl ocupă: sexul, vârsta, starea civilă, profesiile, dar și influența anotimpurilor³.

Referitor la teza doctorului P. Nedelcu, A. Majuru subliniază că „*Istoria traumelor*

¹ Dintre aceste lucrări menționăm: *Bucureștii mahalalelor sau periferia ca mod de existență*, Buc. 2003; *Bucureștiul subteran. Cerșetorie, delincvență, vagabondaj*, Buc. 2005; în același timp merită amintite studiile publicate în nr. 2 din 2007, al Revistei Muzeelor: *Băile in La belle epoque*, p.36; *Gașca de cartier. De la Stroe Fulgeratu la Cosmos Tănase*, p. 47; *Vrăjitori, chiromanți, necromanți*, în aceeași revistă.

² p. 37, în volum.

³ Acest aspect este argumentat de P. Nedelcu atât cu prezentarea unor rapoarte statistice din Franța și Rusia, dar și cu analiza statistică a cazurilor din București, ajungând la concluzia că: „*cel mai mare număr de sinucideri se observă în lunile de vară*” p. 79.

născute în urma trecerii de la rural la urban, de la cutumă la Codul penal, de la catalogare anticipată la certitudinea unor reușite dincolo de gura lumii, este strecurată cu particularități nebănuite, în, „tabelele statistice asupra suicidului în București (p.57)”, idee pe care o vom regăsi în cele ce urmează într-o altă lucrare apărută însă mult mai târziu⁴. Rezultatul a peste 20 de ani de muncă de teren, teza de doctorat a lui N.S. Minovici, fratele părintelui medicinei legale la noi, Dr. Mina Minovici, este redat în volumul aici analizat prin câteva fragmente foarte reprezentative. Astfel, din teza de doctorat cu titlul sugestiv „**Studiu asupra spânzurării**”, coordonatorii volumului prezintă atât imagini cât și observațiile și concluziile doctorului Minovici legate de cazurile analizate. În acest sens, legat strict de cazurile de sinucigași prin spânzurare, N. Minovici stabilește 12 motive pentru care unii indivizi au comis acest act. Din statistica stabilită, cele mai frecvente cazuri în epocă erau cauzate de: alcoolism, alienare, mizerie și boli cronice, cauze ce au fost determinate în relație cu alte aspecte legate de evoluția socială a cazurilor analizate; cele mai multe cazuri însă, peste 50%, au însă motivații necunoscute. Semnificativ, din punctul nostru de vedere, este faptul că un procentaj destul de ridicat de sinucideri, în statistica întocmită de N. S. Minovici, este mizeria.

Pasiunea medicului Minovici, pentru descoperirea cauzelor și eventual identificarea unui antidot împotriva actului autolitic, reiese și din faptul că, pe lângă studierea minuțioasă a „obiectelor care au servit la spânzurare”, a zonelor Bucureștiului cu un procentaj mare de sinucideri, acesta, la mijlocul anilor '30 face o serie de experimente pe propria persoană la Morga din București⁵. Preocupările fraților Minovici pentru analiza cazurilor de sinucidere erau foarte cunoscute în epocă, iată un exemplu: „*Domnilor doctori M. și N. Minovici. În fine, grație sceleratului amic fals și pervers, falitul X....., am a-i mulțumi că m-a silit să ajung aici, la D-voastră, la Morgă. Vă rog foarte mult, dle. doctor Mina, să mă scuzați de atâta vorbărie, dar am auzit odată pe dl. dr. Nicu, fratele dvs. că tare mult ține a avea scrisorile sinucigașilor, deci, pe de o parte, am dorit să-i fac o plăcere, iar pe de alta, să-l rog să nu mă mai chinuiască și mort, că destul am fost persecutat de oameni în viață. Iată unde ajung oamenii care își țin cinstea până la moarte.... să nu mai văd această infamă lume*”. Desigur, este doar un exemplu din multele care se află în arhiva Minovici. El vorbește de la sine. Un capitol interesant, din mai multe puncte de vedere, este dedicat de medicul bucureștean sinuciderilor în grup, unde este prezentat și cazul familiei Filipescu (10 persoane), caz ce a făcut mare vâlvă în epocă.

Perioada următoare, 1938-1947 este reprezentată, în culegerea de texte *Bucureștiul subteran. Sinuciderea*, de două teze de doctorat.

Prima, cea a doctorului N. Birescu, urmează calea trasată de frații Minovici în cercetarea medico-legală, fenomenul suicidal fiind condiționat, în această perioadă, de izbucnirea războiului, pe de o parte, pe de altă parte, însă, și de instaurarea regimului comunist. În mod deosebit reținem una dintre concluziile tezei: „*Cele mai frecvente cauze ale sinuciderilor (în perioada 1938-1947) sunt: mizeria, bolile incurabile, decepțiile sentimentale, neînțelegerile în familie, neurastenia, bolile de nervi, alcoolismul, **teama de urmărire judiciară**, jenele financiare, sinuciderea după savârșirea unui asasinat, **condamnarea***”. Observăm adăugarea unor cauze noi, pe lângă cele cunoscute: *urmărirea judiciară și condamnarea*, de altfel cauze care nu apar în anii anteriori. A doua teză, cea a lui D. Alexandru, publicată și ea în prezentul volum, ne atrage atenția și printr-o insinuare a unui limbaj de lemn, caracteristic perioadei comuniste. Astfel, întâlnim expresii precum *exploatare de pământ* (care au o rată mult mai mică a sinuciderilor), sau *muncitorii calificați* (care au o rată mai mare a sinuciderilor). Acesta, printre altele, propune și raționalizarea derivaților barbiturici „*Prea sunt la îndemâna oricui și prea se abuzează de ei în orice moment*”.

⁴ p.321, în volum.

⁵ p. 163 – 164, în volum.

Studiul care încheie culegerea de texte, semnat de un colectiv, între care și dr. Fl. Alexandru Stănescu, se intitulează „*Studiul factorilor de risc ai conduitei suicidare. Analiză medico-legală epidemiologică 1970-1977*”. În acest studiu se constată că, pentru această perioadă, motivațiile suiciderilor se simplifică, ele fiind de ordin: psihic (40,5%), boli sau infirmități proprii (25%) și conflicte familiale sau sentimentale (12,3%). Un aspect interesant subliniat de colectivul autor al acestui studiu este incapacitatea unui segment de populație de a se adapta mediului urban, adaptare forțată de procesul de industrializare al regimului comunist. În acest sens citez: „*demn de remarcat este faptul că un număr semnificativ din cauzele studiate provin din mediul rural, dar persoanele în cauză își desfășurau activitatea în mediul urban, ceea ce demonstrează dificultatea de adaptare a acestora la trecerea din mediul rural în mediul modern, citadin.*”

Capitolul de încheiere, semnat de dr. A. Majuru, este sugestiv intitulat: „**Celălalt e infernul**” și pornește de la aserțiunea lui J.P. Sartre, autorul făcând o sinteză a ideilor vehiculate de autorii cuprinși în acest volum. Din concluziile lui A. Majuru, una ne reține atenția în mod deosebit, aceea potrivit careia: „*Orașul corupe. Este cel care strică bunele moravuri și anulează cutumele, tradițiile. Dar este și un factor de progres. Problema e că orașul în spațiul românesc (desigur cel al Vechiului Regat, subl. C. Ghemiș) nu s-a născut dintr-o experiență proprie, din resorturi autohtone, ci dintr-una împrumutată de la alții ad-integrum...*”.

Lectura volumului prezentat, dincolo de exercițiu, de subiectul incitant, îndeamnă cititorul la reflecție. Prezentarea unui altfel de istorie, a unui *underground* a societății bucureștene de sfârșit de mileniu, plasează acest volum într-o sferă a istoriei puțin exploatată.

Privit din perspectiva istoriei mentalităților, volumul, *Bucureștiul subteran. Sinuciderea*, se înscrie ca o contribuție de o deosebită valoare și, în același timp, un model de prezentare și analiză a unui fenomen cu ample implicații istorice, sociale și, totodată, de actualitate. Lucrarea ne apare astfel ca parte a radiografiei unei societăți fiind un omagiu adus fraților Mina și Nicolae Minovici.

Încheiem aici prezentarea noastră, citându-l pe A. Majuru: „*Celălalt e infernul*” este un tip de istorie desfășurată până la detaliu în interiorul naturii umane asupra căreia istoriografia noastră modernă păstrează încă tăcerea”.